

Yazma Öz Yeterlik Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

The Study of the Validity and Reliability of the Writing Self-Efficacy Scale-Turkish Form

Tazegül DEMİR

Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü KARS

El-mek: tazeguldemir@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim okulu öğrencilerinin yazma öz yeterlik inançlarını ölçmek amacıyla Pajares, Hartley ve Valiante (2001) tarafından oluşturulan “Yazma Özyeterlik Ölçeği”nin (YÖYÖ) Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yapmaktır. Araştırmanın çalışma grubu, Ankara ili Büyükşehir Belediyesi sınırları içindeki çeşitli ilköğretim okullarında öğrenim gören 318 öğrenciden oluşmaktadır. Elde edilen veriler üzerinde ölçeğin geçerliğine ilişkin bilgi elde edebilmek için döndürülmüş temel bileşenler faktör analizi kullanılmıştır. Analiz sonucunda, orijinal ölçekteki gibi 2 alt faktörlü bir yapıya ulaşılmıştır. Madde geçerliğine kanıt olarak madde toplam test korelasyonları hesaplanmıştır. Madde test korelasyonlarının 0,45 ile 0,70 arasında değiştiği saptanmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için hesaplanan *Cronbach alfa* iç tutarlık katsayısı toplam ölçek için .88, alt ölçekler için sırasıyla 0,80, 0,84 olarak bulunmuştur. Tüm ölçek için test tekrar test güvenilirlik katsayısı 0,90 olarak bulunmuştur. Bu bulgular ışığında yazma özyeterlik ölçeğinin Türkçe formundan elde edilen puanların geçerli ve güvenilir olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Özyeterlik, yazma beceresi, geçerlik, güvenilirlik

Abstract

The purpose of this study is to perform adaptation into Turkish, validity and reliability studies of “The Writing Self-Efficacy Scale (WSES)” which was created by Parajes, Hartley and Valiante (2001) to measure writing self-efficacy beliefs of elementary school students. The working group of the research consists of 318 students studying at various elementary schools within the border of Ankara Metropolitan Municipality. Principal component analysis rotated to varimax rotation was used for purpose of obtaining evidence for validity estimates, yielded three factor like original. As a result of the analysis, the 2 sub-factor structure came out as in the original scale. As an evidence for the validity of substance, item-total test correlations have been calculated. What is determined is that item-test correlations range 0,45 and 0,70. The internal consistency coefficient (Cronbach Alfa) which was used for measuring the reliability of the scale was 88 for the total scale and 0,80, 0,84 for the sub-scales, respectively. The test-retest reliability coefficient for the entire scale was 0,90. In the light of these findings, it can be said that the scores obtained from the writing self-efficacy scale-Turkish form are reliable and valid.

Key Words: Self-efficacy, writing skill, validity, reliability.

GİRİŞ

Özyeterlik algısı ilk kez 1977 yılında Bandura tarafından ortaya konulan ve devam eden yıllarda da (1986, 1989) *davranışsal ve sosyal öğrenme kuramlarının bir çerçevesi olarak kullanılagelen*; kişilerin sahip oldukları becerileri etkin şekilde kullanabilmeleri için önce, ilgili alanda özgüven duymaları gerektiğini savunan “*Sosyal Biliş Teorisi (Social Cognitive Theory)*” *adının verildiği teorinin* anahtar kavramıdır (Wood ve Bandura, 1989: 361; Pajares, 2002).

Özyeterlik, bireyin belli bir performansı göstermek için gerekli etkinliği organize edip başarılı olarak yapma kapasitesine duyduğu inanca yönelik durumsal farkındalık (Bandura, 1982); algılanan, gözlenen bir beceri değil, bazı şartlar altında bireyin becerileri ile “ne yapabilirim” sorusuna verdiği cevap ile ilgili duyduğu iç inanç (Snyder ve Lopez, 2002:278) şeklinde tanımlanabilir. Öcel’in, (2002:4), Bandura, (1986) ve Ford’dan (1992) aktardığına göre bu kavram, bireylerin yaşamlarındaki olayları kontrol edebilmek için gerekli olan bilişsel, güdül ve davranışsal kaynaklara ve gerektiğinde bu kaynakları harekete geçirebilecek kapasiteye sahip olduklarına olan inançları olarak değiştirilmiştir ve böylece; başlangıçta durum /görev bağımlı bir kapasiteye ilişkin inanca işaret etmek için kullanılan özyeterlik kavramı; daha sonra bireylerin yaşamlarındaki olayların üstesinden gelebilecek kapasiteye sahip oldukları yolundaki genellenmiş bir inanç olarak ele alınmaya başlamıştır.

Bireyin özyeterliğe ilişkin algısı, faaliyetlerin seçimine harcayacağı çabayı, ortaya çıkan problemi çözmeye göstereceği sebat süresini, ters durumlarla karşılaşınca kendini nasıl toparlayacağını etkileyebilir. Yeterlik inançları ayrıca bir etkinliğe dahil olduklarında bireylerin deneyimlerindeki endişe ve stres miktarlarını etkiler. Özyeterlik duygusu ne kadar yükseksin, çaba, sebat ve esneklik o kadar büyüktür. Yani özyeterlik inançları bireylerin sonunda gerçekleştirdiği başarı miktarının seviyesinde güçlü bir etki gösterir (Pajares ve Miller, 1994; Wood ve Bandura, 1989: 366). Aynı zamanda yeterlilik inançları bireylerin düşünme biçimlerini, problem çözme becerilerini ve duygusal tepkilerini de etkileyebilir. Özyeterliğe yeterince sahip olmayan insanlar olayların görüldüğünden zor olduğunu düşünür, buna bağlı olarak da her şeye daha dar bir görüş açısından bakarlar ve karşılaştıkları problemleri çözemeyebilirler. Fakat özyeterliği yüksek olan insanların zor iş ve durumlarda daha rahat olmaları, daha güvenli ve güçlü hareket etmeleri beklenmektedir (Senemoğlu, 2002: 235-236; Kaptan, Korkmaz, 2001: 1; Schunk, 1981; Schunk ve Hanson, 1985; Schunk, Hanson, ve Cox, 1987). Dolayısıyla kişilerin kendilerine ait özyeterlik algılarının güçlü ve anlamlı olması onların başarılarını artırıcı bir unsurdur. Kendi yetenekleri hakkında yüksek güvenleri olan kişiler zor görevleri daha kolay başarabilmekte, ancak gizli güçlerinin

farkında olmayanlar veya yetenekleri hakkında şüphesi olanlar zor görevlerden uzaklaşma eğilimi göstermektedirler (Bandura, 1995).

Bandura'ya göre (1995), özyeterlik bireyin içinde var olan davranışların ortaya çıkmasında ve yeni davranışların oluşmasında son derece önemlidir. Bireylerin tercih ettikleri davranışların özünde bir görevi yerine getirmek amaçlı davranışlar oluşturmak vardır ki, bunlar bireyin sahip olduğu özyeterlik algısıyla ilgili durumları ifade etmektedir. Bu noktada bir davranışın iki boyutu ortaya çıkmaktadır. Bunlar sonuç beklentisi ve özyeterlik beklentisidir. Bireyin davranışlarında oldukça önemli olan özyeterlik inançları dört kaynağa bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Bunlar; a) benzer bir davranışı ilk elden tecrübe etme (tam ve doğru deneyimler), b) başkalarının aynı tür davranışlarını izleme fırsatı bulma (sosyal modeller), c) bir otorite tarafından inandırılma (sözel ikna) ve d) bireyin kendi fizyolojik ve duygusal durumlarını algılama (fizyolojik ve duygusal durumlar)'dır (Bandura, 1995). Bu kaynaklardan en etkili olanı bireyin bizzat yaşadığı deneyimlerdir. Öz yeterlik inançları insanların kendileri için belirledikleri amaçları, bu amaçlara ulaşmak için ne kadar çaba harcayacaklarını, amaçlarına ulaşmak için karşılaştıkları güçlüklerle ne kadar süre yüz yüze kalabileceklerini ve başarısızlık karşısındaki tepkilerini etkilemektedir (Bıkmaz, 2004). Bu durum özellikle öğrenmenin birçok alanında kendisini gösterir. Çünkü öğrenmenin temelinde bireyin kendisi için amaç oluşturması ve bu amaca ulaşmak için yeterli güç, istek, enerji ve güvene sahip olması gerekmektedir. Bireyin sahip olduğu bu özellikler arttıkça öğrenme artacaktır. Bu nedenle öğrencilerin öğrenme ve becerilerine yönelik kendilerine ilişkin algıları tespit edilmeli ve bu doğrultuda öğrenci algılarına göre öğrenme amaç ve ortamları yaratılmalıdır. Nitekim öğrenci becerisinden emin olduğunda öğrenmeye karşı daha istekli olacak ve zorlukla karşılaştığında direnç ve sebat gösterebilecektir. Çünkü öğrenme sürecinde öğrenci birçok alanda muhakkak daha önce karşılaşmadığı, kendisini zorlayacak yeni bilgi ve tecrübelerle karşılaşacaktır. Bu alanlardan biri de öğrencinin tecrübe ettikçe geliştirebileceği bir öğrenme alanı olan yazmadır. Dolayısıyla yazma becerisinde de öğrenci kendisini yetkin ve öz yeterli hissetmeli ve bu durumu onu geliştirdiğini öngörmelidir.

Yazma Öz Yeterliği

Yazma özyeterliği kişinin sahip olduğu yazma becerisi seviyesine yönelik algısını bildirir. Sharples'a (1998) göre yazma sürecinin temel bileşenleri, uzun süreli aktif hafıza, bilişsel süreçler ve güdülenmedir. Bunlar yazma sürecinin bireyselleşmesini ve özyeterlik algısının ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Bu durum da beraberinde yazmanın bilişsel ve duyuşsal boyutlarının araştırılmasını getirmiştir.

Yazmanın hem bilişsel hem de duyuşsal boyutunun değerlendirilmesi yazma özyeterliği çalışmalarından geçmektedir. Ancak bu yöndeki araştırmalar gerçekleştirildikçe elde edilen bilgiler biliş ve yazma arasındaki ilişkiyle ilgili olarak karmaşanın daha da artmasına neden olmuştur. Bazı araştırmacılar ise bu karmaşayı çözmek için yazmayı etkileyen faktörleri ortaya çıkarmak için çok sayıda çalışma ortaya koymuştur.

Pajares, (2007) cinsiyet ve özyeterlik arasındaki ilişkinin yazma alanındaki araştırmaların odağı oluşturduğunu ifade eder. Çünkü cinsiyetin motivasyonda etkili olduğunu ve özyeterliğin de motivasyonun önemli alt boyutlarından biri olduğunu ifade eder. Ayrıca McCarthy, Meier ve Rinderer, (1985) öğrencilerin yazma becerisi algılarının, onların gerçek yazma performansıyla ilişkili olduğunu bildiren performans – özyeterlik ilişkisini ortaya koyar. Bu ilişkiyle ilgili olarak Schunk ve Swartz (1993) ise yüksek özyeterlikli öğrencilerin yazmayı seçmelerinin muhtemel olabileceğini, daha çok çaba sarf ettiğini ve eğer zorlukla karşılaşırlarsa ısrarcı olabileceklerini tahmin eder ve başarılı yazmanın iyi yazmaya devam etmek için özyeterliği artırdığını ifade eder. Dolayısıyla performans ve özyeterlik karşılıklı ve olumlu bir ilişki göstermektedir, denilebilir. Bunun yanında Bandura'nın (1997) özyeterlik teorisine göre yazma becerisi ile özyeterlik algısı arasında iki taraflı ilişki vardır: Düşük kaygı düzeyi, yüksek motivasyon, yazarın yeterlik algısının artmasına zemin hazırlamaktadır (Bruning ve Horn, 2000; Pajares, 2003). Diğer araştırmalar da bu bulguları desteklemektedir. Pajares ve Valiante (1997) beşinci sınıf öğrencilerinin yazmaya ilişkin “özyeterlilik inançlarının, yazacağı şeyi hayalinde canlandırmasını doğrudan etkilediğini belirlemişlerdir. Buna ek olarak, yazma özyeterliliğinin, yazmanın kullanışlılığı algısını ve kompozisyon yazma performansını yansıttığını ve cinsiyet ile öğrencinin yazacağı konuyu hayalinde canlandırması, yazma tutumu ve performansı üzerindeki etkilerini bağdaştırdığını bulmuşlardır. Ayrıca McCarthy, Meier ve Rinderer (1985) çalışmalarında güçlü özyeterlikli öğrencilerin iyi yazdıklarını; düşük endişe düzeyine sahip öğrencilerin daha iyi yazarlar olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bunun yanında bireyin yazma yeteneğinin gelişimi yazılan ürünün kalitesiyle ilişkili bulunmuştur. Dolayısıyla yazma becerisi özellikle bireyin yazma özyeterlik algısıyla ilişkilidir ve bu becerinin gelişimini tespit etmek öncelikle onun yazmaya karşı kendine ilişkin algısına yani yazma özyeterliğinin tespitine bağlıdır.

Yazma öz yeterliğinin tespiti için birçok araştırmacı yazma özyeterlik ölçeğini (YÖYÖ) kullanmıştır. Bu ölçekteki maddeler, öğrencilerin dilbilgisi, sözcük kullanımı, kompozisyon ve bir temayı açıkça ifade edebilme için paragraftaki cümleleri organize etme veya bir sayfalık bir metni doğru bir şekilde noktalama işaretleriyle yazmak gibi daha çok yazmanın teknik boyutunda başarılı yazılar yazabilmek için yeteneğine olan güvenlerinin değerlendirmesi için sorulmuştur. Ölçek, bu özellikleri ele alan 10 madde içerir. Bunlardan ilk 5'i dilbilgisi ve kullanım becerilerini ölçen bir faktörü karşılarken (Madde örnekleri: “Bir sayfalık öykü ya da kompozisyonda noktalama işaretlerini doğru bir şekilde kullanma.”, “Yazılı bir anlatımda bütün sözcük türlerini (isim, sıfat, zamir, zarf, edat, bağlaç) doğru bir şekilde kullanma.”, “Dil bilgisi kurallarına uygun bir şekilde basit cümleler yazmak.”,

“Kip ve zaman eklerini, kişi, hâl, çoğul, iyelik ve fiilimsi ekleri ile yapım eklerini doğru bir şekilde kullanma.”); ikincisi kompozisyon becerilerini ölçen 2. Faktörü karşılar (Madde örnekleri: “Düzenli bir giriş, gelişme ve sonucu olan; düşüncelerin iyi aşamalandırıldığı ve tasarlandığı bir yazı yazmak.”, “Konudan uzaklaşmadan mesajları açık ve net bir biçimde aktarabilmek.”, “Bir konu ve ana fikir etrafında, etkili bir paragraf yazmak.” “Konuyu desteklemek için yardımcı fikirleri barındıran paragraflar oluşturmak.”).

YÖNTEM

Çeviri Çalışması

Ölçeğin Türkçeye uyarlanması sürecinde ilk olarak ölçeği geliştiren araştırmacılarından Prof. Dr. Gio Valiante'den e-posta yoluyla izin alınmıştır. Daha sonra APA (1999) kriterleri doğrultusunda ilk olarak çeviri eşitliği ele alınmış ve bu eşitliğe kanıt sağlamak üzere ölçek, üç alan uzmanı tarafından Türkçeye çevrilmiştir. En uygun çeviri için, üç İngiliz Dili Eğitimi uzmanı ve lisansüstü eğitimlerini Amerika Birleşik Devletlerinde tamamlamış iki alan uzmanından görüş alınmış ve çeviride gerekli değişiklikler yapılmıştır. Daha sonra bu Türkçe çeviri İngilizceye tercüme edilmiş, üç İngiliz Dili Eğitimi uzmanından ölçeğin orijinal formu ile Türkçeden İngilizceye çevrilen formu karşılaştırmaları istenmiş ve yapılan değerlendirmede iki formun aynı şeyi ifade ettiği sonucuna varılmıştır.

Çeviri esnasında ölçeğin; 1, 5, 6, 7. ve 9. maddelerinde Türk Dili ve Türkçe dersine uygun özellikler yer almadığından aşağıdaki değişiklikler yapılmıştır:

- “Bir sayfalık bir öykü ya da kompozisyondaki bütün sözcükleri doğru bir şekilde hecelerine ayırma.” maddesi “Bir sayfalık öykü ya da kompozisyondaki bütün sözcükleri hece yanlışı yapmadan yazma.”
- “Tekilleri, çoğulları, fiil zamanlarını, ön ekleri ve son ekleri doğru bir şekilde kullanma.” maddesi “Kip ve zaman eklerini, kişi, hâl, çoğul, iyelik ve fiilimsi ekleri ile yapım eklerini doğru bir şekilde kullanma.”
- “İyi bir konu cümlesi veya ana fikre sahip güçlü bir paragraf yazmak.” maddesi “Bir konu ve ana fikir etrafında, etkili bir paragraf yazmak.”
- “Konu cümlesindeki fikirleri desteklemek için paragraflar oluşturmak.” Maddesi “Konuyu desteklemek için yardımcı fikirleri barındıran paragraflar oluşturmak.”.
- “İyi bir giriş, gelişme ve sonucu olan; iyi sıralanmış ve tasarlanmış bir yazı yazmak.” maddesi “Düzenli bir giriş, gelişme ve sonucu olan; düşüncelerin iyi aşamalandırıldığı ve tasarlandığı bir yazı yazmak.” şeklinde değiştirilmiştir.

Ayrıca 3. maddede yer alan “yazılı bir kompozisyon” ifadesi “yazılı bir anlatım”; 4. maddede bulunan “iyi bir dilbilgisi” ifadesi de “ dilbilgisi kurallarına uygun” şeklinde değiştirilmiştir.

Türkçe çeviri süreci tamamlandıktan sonra, dil geçerliğini incelemek için testin her iki dili de çok iyi bilen en az 30 kişilik bir gruba uygulanması sağlanmıştır. Bu uygulama için hedef kitle ya da buna yakın bir yaş grubunda her iki dili de çok iyi bilen bireyleri bulmak güç olduğundan, uygulama her iki dili de çok iyi bilen üniversite öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi İngiliz Dili Eğitimi Bölümü birinci sınıfta öğrenim gören toplam 30 öğrenciye bir ay arayla ölçeğin orijinal formu ve Türkçe formu uygulanmıştır. Aşağıdaki tabloda ölçeğin İngilizce ve Türkçe formları arasındaki korelasyon analizi sonuçları yer almaktadır:

Tablo 1: Çeviri Geçerliği Sonuçları

<i>İngilizce form</i>	
Türkçe form	0,89*
N	30

*p<0,05

Yukarıda verilen tabloda da görüldüğü gibi bu uygulama sonunda her iki formdan elde edilen puanların birbiriyle ne derece tutarlı olduğunu belirlemek amacıyla korelasyon analizi uygulanmış ve iki formdan elde edilen puanlar arasında 0,89 düzeyinde anlamlı bir korelasyon elde edilmiştir.

Araştırma Grubu

“Yazma Özyeterlik Ölçeği”nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması Yeni Mahalle İlçesi’nde bulunan Emniyetçiler İlköğretim Okulu ve Keçiören İlçesi’ndeki Hüseyin Güllüoğlu İlköğretim Okulu’nda yapılmıştır. Uygulama, 2009–2010 Eğitim Öğretim Yılı’nın Bahar Döneminde ilköğretim 8.sınıfta öğrenim görmekte olan 318 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Yazma Özyeterlik Ölçeği (YÖYÖ)

Shell ve arkadaşları (1989) tarafından geliştirilen “Okuma - Yazma Özyeterlik Ölçeği”nin 8 maddesi yazma özyeterliğine yöneliktir (Pajares ve Valiante, 1996:10). Bütün sınıflar için geliştirilen ve 364 öğrenciye uygulanan ölçeğin yazma bölümü 2 faktörlü bir yapı göstermektedir. 1. Faktör “yazma görevi: Çeşitli farklı görevler yazma”; 2. Faktör “yazma becerisi: Yazmayı içeren beceri bileşenleri”nden oluşmaktadır. 1. Faktör için α güvenilirlik kat sayısı ,69; 2. Faktör için α güvenilirlik kat sayısı ,76 olarak tespit edilmiştir. Pajares, Hartley ve Valiante (2001), bu ölçeği öğrencilerin sahip olduğu çeşitli kompozisyon, dil bilgisi, kullanım ve teknik becerileri hakkındaki güvenlerini değerlendirmeleri için, yazma öz yeterliklerini ortaya koyabilecekleri bir şekilde uyarlamışlardır. Listelenen beceriler araştırmanın yapıldığı okuldaki dil sanatları öğretmenleri tarafından ortaokul öğrencileri için uygun yazma becerileri olarak belirlenmiştir. Ölçek 10 maddeye çıkarılmıştır. 6–8. sınıf (11-14 yaş) öğrencisinden 497 kişiye uyguladıkları ölçek 2 faktörlü olup ilk 5 madde 2. Faktör’e dâhilken ikinci 5 madde de 1. Faktör’e dâhil olmuştur. 1. Faktör ileri kompozisyon becerilerini (paragraf yapılandırma, ana fikirle ilişkilendirme vb.); 2. Faktör dilbilgisi ve kullanım becerilerini (hece yanlış yapmamak, noktalama işaretlerini doğru kullanmak vb.) içermektedir. Faktörler arası korelasyon ,65, 1. faktör için α güvenilirlik kat sayısı ,86; 2. faktör için α güvenilirlik kat sayısı ,90 olarak tespit edilmiştir; ayrıca ölçeğin α güvenilirlik kat sayısı ,90 olarak tespit edilmiştir.

İşlem

Katılımcılara araştırmanın amacı konusunda bilgi verildikten sonra, ölçek araştırmacı tarafından uygulanmış ve verilerin istatistikî anlamları için SPSS (16,0) ve LISREL (8,71) programları kullanılmıştır.

Analizler

Veri toplama işlemi bitirildikten sonra elde edilen veriler uygun istatistiksel işlemleri bilgisayarda yapmak üzere düzenlenmiştir. Verilerin analizinde SPSS-16 kullanılmıştır. Daha sonra ölçeğin geçerliğine ilişkin olarak;

a- Ölçeği oluşturan maddelerin geçerliğine kanıt sağlayabilmek için madde puanları ve toplam ölçek puanları arasında korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Burada madde seçme ve maddenin uygunluğuna ilişkin karar vermeye dayanak sağlayan kriter madde toplam test korelasyon değeri 0,30 ve üzeri olarak alınmıştır.

b- Ölçeğin yapı geçerliğine kanıt sağlamak ve ölçeğin faktör yapısını incelemek için temel bileşenler faktör analizi uygulanmış ve burada madde seçme ve maddenin uygunluğuna ilişkin karar vermeye dayanak sağlayan kriter faktör yük değeri 0,40 ve üzeri olarak alınmıştır. Ayrıca, özdeğeri 1’den büyük olan faktörler üzerinde işlem yapılmıştır (Kaiser, 1960; Tabachnick ve Fidell,2001). Ayrıca ölçeğin Pajares ve diğerleri tarafından tespit edilen iki faktörlü yapıya sahip olduğunu doğrulamak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Model data uyum iyiliğine IFI, CFI, NFI, GFI, AGFI VE NNFI değerlerinin 0,90’dan büyük olup olmadığına bakılarak karar verilmiştir (Bentler ve Bonnet, 1980; Crocker, Luhtanen, and Cooper, 2003)

Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin olarak ise;

a- Ölçeğin maddelerinin birbiriyle ve toplam test puanlarıyla ne derece tutarlı sonuç ürettiğini (iç tutarlık) belirlemek amacıyla ölçeğe ve alt ölçeklere ait *Cronbach alfa* güvenilirlik katsayıları.

b- Ölçekten elde edilen puanların değişen zaman ve koşullara rağmen ne derece tutarlı sonuçlar ürettiğini belirlemek amacıyla Test - Tekrar Test güvenilirlik katsayısı. Güvenirlik katsayılarının tatmin edici olduğuna ilişkin kesme değeri, 0,70 olarak alınmıştır. (Nunally,1978; Kline, 1986; Rothbard ve Edwards, 2003).

BULGULAR VE TARTIŞMA

Ölçeğin Geçerliği

Madde Analizi ve Ölçeğin Faktör Yapısının İncelenmesi

Ölçeğin faktör yapısını belirlemek amacıyla 318 öğrencinin ölçeğe verdiği tepkilerden elde edilen puanlara *varimax* rotasyon yöntemi kullanılarak temel bileşenler faktör analizi uygulanmıştır. Bu analizler yapılmadan önce verilerin bu analizlere uygunluğunu belirlemek üzere KMO (*Kaiser-Meyer-Olkin*) değeri ve verilerin çok değişkenli normal dağılıma sahip bir evrenden gelip gelmediğini kontrol etmek için *Barlett Sphericity* testi yapılmış ve sonuçlar tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Yazma Özyeterlik Ölçeği KMO ve Bartlett Testi Sonuçları

KMO Örneklem Yeterlilik Ölçümü		0,87
Bartlett Test of Sphericty	Kay-Kare	1316,70
	sd	45
	p	0,00

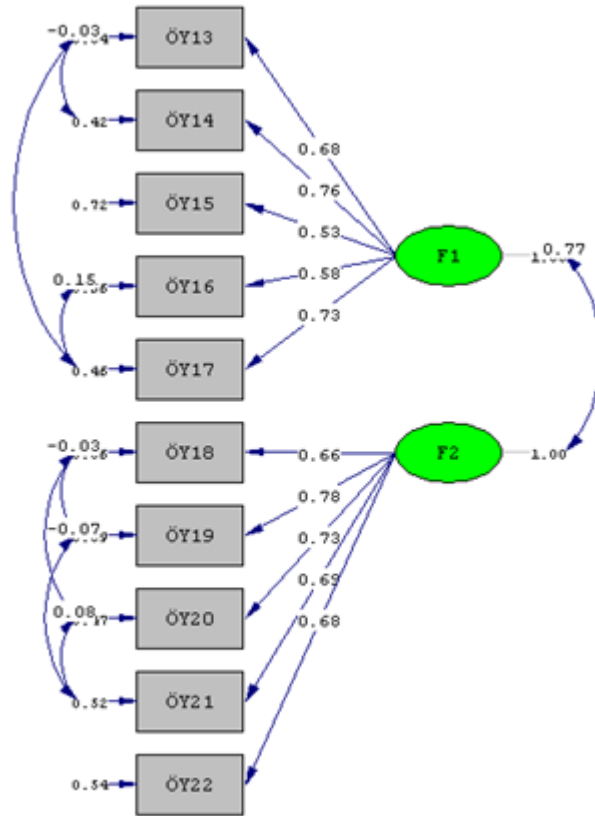
Tablo 2 incelendiğinde, *Kaiser-Meyer-Olkin* (KMO) değeri 0,87 olarak oldukça kabul edilebilir bir düzeyde bulunmuştur. Bu değer elde edilen verilerin faktör analizine çok uygun olduğunu göstermektedir. Parametrik çoğu yöntemi kullanabilmek, ölçülen özelliğin evrende normal dağılıma sahip olmasına bağlıdır. *Barlett Sphericity* testi verilerin çok değişkenli normal dağılımdan gelip gelmediğini kontrol etmek için kullanılabilir istatistiksel bir tekniktir. Bu test sonucunda elde edilen *chi-square* test istatistiğinin anlamlı çıkması verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiğinin göstergesidir. Çalışma içerisinde yapılan analiz sonucunda *Barlett* testi anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=1316,70$; $p<0.01$). *Varimax* rotasyon yöntemi kullanılarak yapılan temel bileşenler faktör analizi işlemi sonucunda özdeğerleri 1'den büyük 2 faktör elde edilmiştir (özdeğerler sırasıyla: 4,80, 1,13,). Bu iki faktörün toplam varyansın yaklaşık % 60'ını açıkladığı gözlenmiştir (varyansı açıklama oranları sırasıyla: %47,95, %11,25,). Ölçek maddelerine ilişkin temel bileşenler faktör analizi sonucunda elde edilen yük değerleri ve madde test korelasyonları Tablo 3'te sunulmuştur. Tablo 3'e göre birinci bileşene ait maddelerin faktör yük değerleri 0,776 ile 0,658 arasında, madde-test korelasyonları ise 0,45 ile 0,68 arasında değişirken ikinci bileşene ait maddelerin faktör yük değerleri 0,714 ile 0,767 arasında, madde-test korelasyonları ise 0,58 ile 0,70 arasında değişmektedir. Bu bulgular ışığında her iki alt bileşene ait maddelerin geçerli olduğu ilgili alt bileşeni temsil ettiği diğer bir ifade ile ölçeğin maddelerinin ölçülmek istenen özelliği ölçtüğü ve amaca hizmet ettiği söylenebilir.

Tablo 3: Yazma Özyeterlik Ölçeği Faktör Yükleri

Madde	Faktör Yükü ve Madde Test Korelasyonu*	
	1.Faktör	2.Faktör
1. Bir sayfalık öykü ya da kompozisyondaki bütün sözcükleri hece yanlışı yapmadan yazma.	0,658 (0,62)	
2. Bir sayfalık öykü ya da kompozisyonda noktalama işaretlerini doğru bir şekilde kullanma.	0,758 (0,68)	
3. Yazılı bir anlatımda bütün sözcük türlerini (isim, sıfat, zamir, zarf, edat, bağlaç) doğru bir şekilde kullanma.	0,619 (0,45)	
4. Dil bilgisi kurallarına uygun bir şekilde basit cümleler yazma.	0,717 (0,53)	
5. Kip ve zaman eklerini, kişi, hâl, çoğul, iyelik ve fiilimsi ekleri ile yapım eklerini doğru bir şekilde kullanma.	0,776 (0,65)	
6. Bir konu ve ana fikir etrafında, etkili bir paragraf yazma.		0,721(0,61)
7. Konuyu desteklemek için yardımcı fikirleri barındıran paragraflar oluşturma.		0,756(0,70)
8. Paragrafları uygun ifadelerle sonlandırma.		0,767(0,62)
9. Düzenli bir giriş, gelişme ve sonucu olan; düşüncelerin iyi aşamalandırıldığı ve tasarlandığı bir yazı yazma.		0,740(0,59)
10. Konudan uzaklaşmadan mesajları açık ve net bir biçimde aktarabilme		0,714(0,58)
Özdeğer	4,795	1,124
Toplam varyansı açıklama oranı (%)	47,95	11,25
Cr α güvenilirlik kat sayısı (alt ölçek)	0,80	0,84
Cr α güvenilirlik kat sayısı (tüm ölçek)		0,88
Test- tekrar test güvenilirlik katsayısı (alt ölçek)	0,95	0,95
Test- tekrar test güvenilirlik katsayısı (tüm ölçek)		0,99

* Madde-test korelasyonları parantez içerisinde verilmiştir.

Ayrıca ölçeğin Pajares ve diğerleri tarafından tespit edilen iki faktörlü teorik yapıya sahip olduğunu doğrulamak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi uygulanmış ve buna ilişkin diyagram aşağıda verilmiştir.

Şekil 1: Yazma özyeterlik ölçeği doğrulayıcı faktör analizi diyagramı

Diyagram incelendiğinde, her iki faktörü temsil eden madde puanlarının gizil değişkeni yordama düzeylerinin 0,53 ile 0,78 arasında değiştiği görülmektedir. Ayrıca Modele ilişkin RMSA değeri 0,041; $p < 0,01$ olarak bulunmuştur. Model data uyum indeksleri ise Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Model-data uyum indexleri

Model Data Uyum İndeksi	Değer
Comparative Fit Index (CFI)	0,99
Incremental Fit Index (IFI)	0,99
Normed Fit Index (NFI)	0,98
Non Normed Fit Index (NNFI)	0,99
Goodnes of Fit (GFI)	0,98
Adjusted Goodnes of Fit Index (AGFI)	0,95

Diyagram ve Tablo 4’teki değerler incelendiğinde tüm model data uyum indeksleri kriter değer olarak alınan 0.90’ın üzerindedir. Buna göre yazma özyeterlik ölçeğinin Pajares ve diğerleri tarafından tespit edilen iki alt faktörlü yapısının doğrulandığı söylenebilir.

SONUÇ

İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazma öz-yeterlik inançlarını belirlemeye yönelik olarak Shell ve arkadaşları (1989) tarafından geliştirilen “Okuma - Yazma Özyeterlik Ölçeği”nin yazma özyeterliliğine yönelik 8 maddesine iki madde daha ekleyerek ölçeği 10 madde olarak yeniden düzenleyen Pajares ve diğerleri (2001) tarafından geliştirilen YÖYÖ’nün Türkçe uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları sonucu elde edilen bulgular, ölçeğin 10 maddelik hâlinin Türk öğrenciler üzerinde geçerli ve güvenilir bir biçimde kullanılabileceğini göstermektedir. YÖYÖ’nün faktör yapısını belirlemek amacıyla faktör analitik yöntemlerden temel bileşenler faktör analizi uygulanmıştır. Uygulanan faktör analizi sonucunda, 10 maddeden oluşan ölçeğin 1, 5, 6, 7. ve 9. maddelerinde Türk Dili ve Türkçe dersine uygun özellikler yer almadığından çeşitli değişiklikler yapılmıştır. Ardından 10 madde özdeğeri 1’in üzerinde olan 2 alt faktörlü bir yapı oluşturduğu görülmüştür. Birinci alt faktör 5, ikinci alt faktör de 5’er maddeden oluşmaktadır. Bu iki faktörün birlikte ölçeğe ilişkin varyansın % 60’ını açıkladığı ve birinci bileşene ait maddelerin faktör yük değerleri 0,776 ile 0,658 arasında, madde-test korelasyonları ise 0,45 ile 0,68 arasında değişirken ikinci bileşene ait maddelerin faktör yük değerleri 0,714 ile

0,767 arasında, madde-test korelasyonları ise 0,58 ile 0,70 arasında değiştiği; ölçeğin tümü için elde edilen iç tutarlık katsayısı 0,88, alt ölçekler için sırasıyla 0,80, 0,84 olduğu gözlenmiştir. Ayrıca, test tekrar test yöntemleriyle elde edilen korelasyon katsayısı 0,99 olarak bulunmuştur. Elde edilen bulgular, uyarılma çalışması yapılan ölçme aracının oldukça güvenilir olduğuna işaret etmektedir. Nitekim Pajares, Hartley ve Valiante'nin (2001), bu ölçeğe yönelik bulguları, faktörler arası korelasyon .65, 1. faktör için α güvenilirlik kat sayısı .86; 2. faktör için α güvenilirlik kat sayısı .90; ayrıca ölçeğin α güvenilirlik kat sayısı .90 şeklindedir. Bu bulgular tarafımızdan ulaşılan bulgularla karşılaştırıldığında maddelerin faktör dağılımlarının birebir uygun olması, her bir faktör için α güvenilirlik katsayılarının örtüşmesi ölçeğin Türkçeye uygunluğunu ortaya koymak için yeterli kanıtlardır.

Bunun yanında ölçeğin Pajares ve diğerleri tarafından tespit edilen iki alt faktörlü yapıya sahip olduğunu doğrulamak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve her iki faktörü temsil eden madde puanlarının gizil değişkeni yordama düzeylerinin 0,53 ile 0,78 arasında değiştiği görülmüştür. Modele ilişkin RMSA değeri 0,041; $p < 0,01$ olarak tespit edilmiştir.

Bu çalışmadan elde edilen bulgular bir bütün olarak değerlendirildiğinde, uyarılma çalışması yapılan YÖYÖ'nün geçerliğine ve güvenilirliğine ilişkin kanıtlar oldukça doyurucu olduğu orijinal formuyla benzer sonuçlar ürettiği söylenebilir. Ancak, teknolojik, sosyal ve kültürel gelişmeler sonucunda oluşabilecek değişimler göz önüne alınarak ölçeğin her kullanımında temel geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının tekrarlanması, toplanan bilgilerin bilimselliği açısından gerekli olacağı düşünülmektedir.

Bundan sonra yapılacak çalışmalarda yazma öz-yeterlik ölçeğinin, farklı sınıf seviyelerinde uygulanmasının, ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğine etki edeceği düşünülmektedir. Ayrıca, ülkemizde temel dil becerilerinden okuma, dinleme ve konuşma becerilerine yönelik özyeterlik algısı ölçeklerinin oluşturulması ve bunların birbiriyle; ayrıca çeşitli değişkenlerle arasındaki ilişkilerin araştırılmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu yolla dil becerilerine yönelik olarak bireylerin öncelikle kendilerini bu alanlarda ne kadar yeterli gördükleri tespit edilecek ve öğretmenlerin bu doğrultuda hem kendilerini hem de öğrencileri geliştirmek için önlemler almaları sağlanacaktır.

KAYNAKLAR

- APA (1999). *Standard's for Educational and Psychological Testing*, Washington: American Educational Research Association (AERA), American Psychological Association, National Council on Measurement and Education.
- Aşkar, P. ve Umay A. (2001). İlköğretim Matematik Öğretmenliği Öğrencilerinin Bilgisayarla İlgili Özyeterlik Algısı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 21, 1-8.
- Bandura, A. (1982). Self-Efficacy. Mechanism In Human Agency. *American Psychologist*, 37(2), pp. 122-147.
- Bandura, A. (1986). *Social Foundation Of Thought And Action: A Social Cognitive Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall. <http://www.des.emory.edu/mfp/eff.html>
- Bandura, A. (1995). Exercise Of Personal And Collective Efficacy In Changing Societies. In A. Bandura (Ed.). *Self-Efficacy In Changing Societies*. New York: Cambridge University Press. pp. 1-45.
- Bıkmaz, F.H. (2004). Öz yeterlik inançları. İçinde Kuzgun, Y. ve Deryakulu, D. (Ed.), *Eğitimde bireysel farklılıklar* (ss. 289-315). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Bruning, R. ve Horn, C. (2000). Developing Motivation to Write. *Educational Psychologist*, 35(1), 25–37.
- Büyüköztürk, Ş. (2004). *Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Hambleton, R. K. ve Patsula, L. (1998). Adapting Tests for Use in Multiple Languages and Cultures. *Social Indicators Research*, 45: 153-171.
- Pajares, F., ve Miller, D. M. (1994). Role of self-efficacy and self-concept beliefs in mathematical problem solving: A path analysis. *Journal of Educational Psychology*, 86, 193-203.
- Pajares, F. (1996). Self-efficacy beliefs in academic settings. *Review of Educational Research*, 66, 543-578.
- Pajares, F., ve Kranzler, J. (1995). Self-efficacy beliefs and general mental ability in mathematical problem-solving. *Contemporary Educational Psychology*, 20, 426-443.
- Pajares, F. ve Valiante, G. (1997). Influence of self-efficacy on elementary students' writing. *The Journal of Educational Research*, 90, 353-360.
- Pajares, F., Hartley, J. Ve Valiante, G. (2001). Response Format in Writing Self – Efficacy Assessment: Greater Discrimination Increases Prediction, *Measurement and Evaluation in Counseling and Development* , Vol: 33, ss 214-221.
- Pajares, F. (2002). Gender and Perceived Self-Efficacy in Self-Regulated Learning, *Theory Into Practice*, ss: 116-125.
- Pajares, F. (2003). Self-efficacy beliefs, motivation, and achievement in writing: A review of the literature. *Reading and Writing Quarterly: Overcoming Learning Difficulties*, 19, 139-158.
- Pajares, F. (2007). Empirical Properties of a Scale to Assess Writing Self-Efficacy in School Contexts, *Measurement and Evaluation in Counseling and Development* , Vol: 39, ss 239-249.
- Savaşır, I. (1994). Ölçek Uyarılmasındaki Sorunlar ve Çözüm Yolları. *Türk Psikoloji Dergisi*. 9 (33): 27-32.
- Schunk, D. H. (1982). Verbal Self Regulation As A Facilitator Of Children's Achievement And Efficacy. *Human Learning*, 265-277.

- Shell, F. D., Murphy, C. C., ve Bruning, H. R. (1989). Self-efficacy and outcome expectancy mechanisms in reading and writing achievement. *Journal of Educational Psychology*, 81, 91-100.
- Shell, F. D., Colvin, C., ve Bruning H. R. (1995). Self-Efficacy, Attribution, and Outcome Expectancy Mechanisms in Reading and Writing Achievement: Grade-Level and Achievement-Level Differences. *Journal of Educational Psychology*, 87, 386-398.
- Senemoglu, N. (2002). *Gelisim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*, Gazi Kitabevi, s. 235.
- Schunk, Dale H. And Swartz Carl W. (1993). Goal and Progress Feedback: Effects on Self Efficacy and Writing Achievement, *The Annual Meeting of the American Educational Research Association*, Atlanta, GA, April 12-16.
- Öcel, H. (Ekim 2002). Takım Sporü Yapan Oyuncularda Kolektif Yeterlilik Özyeterlilik İle Basarı Algı ve Beklentileri, *Hacattepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüpsikoloji Anabilimdalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara.
- Wood, R. ve A, Bandura, (1989). Social Cognitive Theory Of Organizational Manegement, *Academi of Manegement Review*, V.14,Sayı:3, pp. 361-384.

EXTENDED SUMMARY

Concept of self-efficacy for the first time in 1977 was introduced by Bandura and during the subsequent years (1986, 1989)it was conventionally used as behavioral and social learning theory framework. For the skills that people have should be able to use effectively, in the relevant field of self-confidence to hear arguing that "Social Cognitive Theory", it is a key concept of the theory given the name (Wood and Bandura, 1989: 361; Pajares, 2002).

Self-efficacy, an individual's particular performance needed to demonstrate the effectiveness organization and successfully capacity to perform his faith for the situational awareness (Bandura, 1982); perceived observed, not a skill that , under certain conditions an individual's skills with a " can do " question the answers we hear about the internal beliefs (Snyder and Lopez, 2002:278) can be defined as . Öcel's (2002:4), Bandura (1986) and Ford (1992) quoted this concept of life of individuals in controlling events are required to cognitive, motivational and behavioral resources and needed these resources can mobilize the capacity that they had their belief has been changed and so on; initial situation / task -dependent capacity for faith used to indicate the self-efficacy concept, then the lives of individuals in the event of overcoming capable they are on the way to a generalized belief to be considered as started .

The higher sense of self-efficacy, effort, persistence and flexibility is so great. So self-efficacy beliefs of individuals at the end of a strong influence of the amount of its success show (Pajares & Miller, 1994; Wood and Bandura, 1989: 366).

The purpose of this study is to perform adaptation into Turkish, validity and reliability studies of "The Writing Self-Efficacy Scale (WSES)" which was created by Parajes, Hartley and Valiante (2001) to measure writing self-efficacy beliefs of elementary school students. However, this study is intended to detect the relationship between creative writing skills of eighth-grade primary school students and their self-efficacy and relational screening model was used in the study.

The population of the study included the eighth-grade students from the schools of central Ankara (Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Gölbaşı, Keçiören, Mamak, Sincan ve Yenimahalle) who received education in the school year of 2010 and 2011. Because the whole of the population could not be reached, 518 eighth-grade students from lower, middle and upper socioeconomic strata (Mamak, Yenimahalle, Çankaya) were used as sample.

The data collected were analysed through SPSS 16.0. To collect data, "Writing Self-efficacy Scale" was adapted to Turkish in the study. Principal component analysis rotated to varimax rotation was used for purpose of obtaining evidence for validity estimates, yielded three factors like original. As a result of the analysis, the 2 sub-factor structure came out as in the original scale. As an evidence for the validity of substance, item-total test correlations have been calculated. What is determined is that item-test correlations range 0,45 and 0,70. The internal consistency coefficient (Cronbach Alfa) which was used for measuring the reliability of the scale was 88 for the total scale and 0,80, 0,84 for the sub-scales, respectively. The test-retest reliability coefficient for the entire scale was 0,90. In the light of these findings, it can be said that the scores obtained from the writing self-efficacy scale-Turkish form are reliable and valid.

The following results relating self-efficacy perception in writing were obtained in the study: Meaningful differences were detected between students' self-efficacy in writing and such variables as gender, educational level of parents, professions of parents, internet access at home, reading newspapers at home, preschool education, going to the cinema and the theatre, and the grades obtained in Turkish course.